

tum ejus dominium se porrigat independenter a quavis creatura. Ergo nulla vel injuria, vel satisfactio, potest Deo proprie fieri.

Resp. Dist. *ant.* Intrinsece nequit jus ullum Deo auferri vel damnari irrogari; conc. Extrinsece; subd. Deo tolerante, seu permitte. non potest id fieri; nego. Deo efficaciter nolente; conc.

THESIS XV.

Objectum formale Poenitentiae, qua specialis est virtus, est honestas illa, quae in aequalitate divini juris erga creaturam reparanda existit: prout autem est virtus generalis, ejus objectum formale est honestas illa, qua specificantur virtutes singulae, quibus peccata detestantur et emendare volumus.

101. *Nota I.* Objectum *formale* potentiae vel habitus alicujus dicitur illud, quod propter se, seu ratione sui, est motivum objectivum actus proprii talis potentiae. Ad rem D. Thomas (1): «Propinquus (finis) est duplex; quidam qui est finis operis... et iste finis dat speciem actui... Alius vero est finis agentis... Ab hoc autem actus non recipit speciem propriam, sed quasi communem, secundum quod actus imperati induunt speciem virtutis vel vitii imperantis supra speciem quam habent ex habitu eliciente.» Duplici modo potest actus attingere objectum formale; vel quatenus ratio motiva sola et pura, quasi in se subsistens forma, movet et attingitur; vel quatenus movet ut existens in alio: si primo modo consideratur, dicitur objectum *formale quod*; si autem secundo concipitur modo, vocatur objectum *formale quo*. Si amamus, ex. gr., reparationem seu satisfactionem divini juris peccatis laesi; attingimus objectum Poenitentiae, ut objectum *formale quod*: si vero velimus dolere, confiteri peccata, confundi, quia scimus his actibus emendari divinam offensam, seu reparari jus divinum; tunc respicimus Poenitentiae objectum, ut objectum *formale quo*.

II. Ex his intelligitur quid dicendum *objectum materiale*; nempe, omnia illa, quae non propter se, verum ratione objecti formalis, a potentia vel habitu attinguntur.

Thesis facile probatur, vel potius explicatur ex dictis et probatis in praecedenti Scholio.

Pars I. Poenitentia est virtus, ideoque habere debet bonum aliquod honestum, in quod propter se feratur; scilicet, motivum

(1) 4. Dist. 16, art. 1, q. 2 ad 3.

propter quod honeste detestatur peccata, ac compensare vult, ita ut a Deo remittantur. Deinde est virtus specialis, quia tendit ad reparandum jus divinum in creaturam peccatis laesum: quod quidem est per se honestum, seu rectae rationis dictamini congruum. Jam vero id quod per se, seu ratione sui, est honestum, potest etiam propter se attingi a potentia, vel habitu, nec indiget alia ratione motiva: ergo prout Poenitentia est virtus specialis, habet suum formale objectum in reparatione divini juris per peccatum laesi.

Pars II. Eadem ratione intelliges, quod sit formale objectum Poenitentiae generalis, seu, cum per alias virtutes, puta, charitatis, spei, etc., peccata detestamur, et emendamus: aversantur enim peccata non solum juri divino, sed etiam divinae bonitati, nostrae beatitudini et aliis virtutibus. Si ergo aliis moveamur virtutibus ad Poenitentiam (Vide Dico I, in praec. Schol.), earumdem virtutum objecto formali movebitur nostra poenitentia.

102. *Corollarium.* Inde deducitur: Poenitentiam, quae est virtus specialis, esse virtutem moralem, non autem theologicam.

Duplici nota discernitur virtus moralis: quatenus est habitus perficiens potentiam appetitivam, differt a virtute intellectuali, nempe, scientia, fide, etc.; quatenus autem attingit bonum honestum creatum, differt a virtute theologica. Jam vero compensatio juris divini, quam respicit Poenitentia, est bonum quoddam honestum, ideoque ad voluntatem pertinet. Deinde talis compensatio est bonum creatum: perficitur enim in actibus creaturae, puta, dolore, satisfactione, confessione, etc. Non ergo est virtus theologica, cujus formale objectum est bonitas, vel perfectio alia divina.

103. Dices: Poenitentia attingit jus divinum: ergo habet pro objecto formali bonum increatum.

Resp. Dist. *ant.* Attingit jus divinum, quasi directe istud moveat ad Poenitentiam; nego. In obliquo respicit jus divinum, mediante, scilicet, honestate compensationis, quae non est quid divinum sed humanum; conc. Sicut enim virtus Religionis respicit divinam Excellentiam in obliquo, mediantibus actibus cultus, quorum movetur honestate; ita Poenitentia attingit jus divinum per actus illos quibus offensam Dei compensatur: habent enim quandam proportionem ad istam praestandam satisfactionem, ideoque justitiae honestas quae in eis refulget movet voluntatem, seu Poenitentiae virtutem.

Instabis. Ideo Poenitentiae virtus fertur ad bonum illud honestum satisfactionis juris divini, quia talis est satisfactio, nempe quia Deo compensatur injuria facta: bonum enim est honestum Dei offensam illi compensare. Sed id velle est Deum diligere; amare

enim est velle alicui bonum: ergo Poenitentia est ipsa virtus charitatis.

Resp. Concessa *maij.*, nego *ma.* vel dist. Est Deum diligere materialiter; conc. Formaliter; nego. Probationem autem etiam dist. Amare est velle alicui bonum, propter illum, seu propter ejus bonitatem; conc. Est velle propter aliquod aliud motivum alicui bonum; nego. Unde si quis vellet offensam Dei emendare propter ipsum Deum, propter ejus bonitatem, quia complacet in ipso Deo; id sane esset actus charitatis: si autem volumus Deo satisfacere, quia talis satisfactio est rationalis, seu honesta; non est hoc charitas, sed actus cujusdam justitiae, seu Poenitentiae. Exemplo res elucebit. Si quis inimicum habeat, quem ex corde odit, et interim illi debitum aliquod solvat, vel damnum irrogatum compenset; non inde sequetur quod eum diligit: poterit enim debiti solutio ex solo amore justitiae, et non ex amore inimici procedere.

SCHOLION I.

De justitia inter Deum et homines.

104. Inter graviore AA., tum antiquos, tum recentiores, viget numquam sopita dissensio de natura hujusce justitiae, quae intercedit Deum inter et homines. Inde cum de Poenitentia agitur, redit ejusmodi quaestio; nam, ut ait D. Thomas (1): «Manifestum est quod Poenitentia, secundum quod est virtus, est pars justitiae.» Quidam ergo censent, uti Cajetanus, Lugo, Vazquez, Gonet, etc., Poenitentiam non esse stricte justitiam, neque peccatum per se habere propriam injustitiam adnexam. Alii, e contra, docent in quovis peccato veram injustitiam adversus Deum fieri, et Poenitentiae virtutem perfectae et essentialis justitiae habere rationem: ita Suarez, Tanner., etc.

Prior opinio in definitione Justitiae nititur, prout eam Aristoteles definiit. Ajunt enim illi, strictam et perfectam justitiam tres requirere notas: perfectum et strictum jus, adeoque debitum; secundo, quod jus ac debitum sint ad alterum, moraliter nempe, quatenus dominium unius non sit sub dominio alterius, ut servus sub domino existit; tertio perfectam aequalitatem rei ad rem, seu dati et accepti, compensationis et injuriae. Jam vero, omnis creatura, cum omnibus ad eam pertinentibus spectat ad summum Dei dominium, plus quam servus ad dominum: deinde nihil potest

(1) P. 3, q. 85, a. 3.

peccator exhibere quod aequaliter divinam compenset offensam. Altera sententia respondet, non pertinere ad perfectae justitiae generalem et simplicem conceptum eas imperfectiones, quae nascuntur a natura justitiae humanae, quam Aristoteles descripsit. Sublatis autem hisce imperfectionibus, quae justitiae inter Deum et creaturam nequeunt convenire, manet universalis et simplex idea justitiae, quatenus est: «Voluntas suum jus cuique tribuendi (1).»

Jam vero perfectissimum esse jus Dei peccato laesum, et strictum creaturae debitum ad eum servandum vel compensandum, quantum possit, non est dubium. Quod autem justitia humana sit ad alterum etiam moraliter, id est, cum utriusque independentia; id a limitatione humanae naturae procedit, non a conceptu justitiae simpliciter sumptae. Ipsi etenim servi, quos a vera justitia excludit Aristoteles, possunt etiam injuste erga dominos suos agere, puta, rapinis, furtis, labore debitum recusantes, etc. Licet autem nihil deinde habeant quo damna juste compensent; tamen hoc non ad justitiae imperfectionem est referendum, seu ad voluntatis affectum: perfectio enim est voluntatis justitia; sed ad subjecti impotentiam, quod non possit effective praestare quod justa desiderat voluntate. Unde si dominus servo bona aliqua permittat, ut libitu suo honeste ea expendat; tunc sane etiam effective poterit debitum suum solvere.

Sic summus creaturarum Dominus, liberas condens creaturas, iisdem ad honestos usus, praesertim ad aeterna promerenda praemia, et ad culpas admissas expiandas, plurima clementer concessit bona ordinis supernaturalis, ac potissimum Christi Domini satisfactiones et merita. Potuisset quidem Creator omnia exigere jure summi domini, nihilque servis suis tradere ad quicquam merendum, vel debita sua compensanda: tamen illi placuit opera manuum suarum honorare, coronasque iis parare, et quidem *coronas justitiae* (2) a se *justo judice* tribuendas, ita ut vere et non fecte foret *Rex regum et Dominus dominantium* (3).

Ad id autem quod opponunt prioris opinionis AA., non posse, nempe, pro culpis poenitentes aequalem exhibere satisfactionem; facile reponi potest, ut nuper dicebamus, id non justitiae, sed subjecti esse defectum. Unde ubi ejusmodi cessat impotentia, aequalem et perfectam solvit justitia satisfactionem; sic justus condignam exhibet solutionem pro poenis debitis; peccator autem congruam compensationem, etiam pro culpis, per actus supernaturales praesertim contritionis perfectae: imo suscipiens sacramentum etiam condigne satisfacit, ei meritis et satisfactionibus Christi con-

(1) D. Th. 2. 2. q. 58, a. 1.—(2) II Tim. IV, 8.—(3) I Tim. VI, 15.

dignis et superabundantibus applicatis ad Deum placandum. Praeterea, simplex Deo satisfaciendi, quantum fieri possit, desiderium est actus honestus, et non alius virtutis nisi justitiae: debitores enim, non solum cum actu et plene debita solvunt, justi existunt, sed etiam cum partim satisfaciunt, vel satisfacere desiderant.

SCHOLIUM II.

De diversis Poenitentiae motivis.

105. Diversis virtutibus, seu motivis formalibus honestis, adversatur peccatum, ex quibus ejus concipi potest odium ac detestatio, et Poenitentia generalis, uti supra diximus (Th. XIV, Schol. § II). Unde uno in conspectu subjicimus virtutes, quibus universim peccata adversantur.

Possumus aversari peccatum.

1. Charitate in Deum, seu contritione perfecta.
2. Ex virtute spei erga Deum, seu ex amore erga nostram beatitudinem.
3. Virtute obedientiae in Deum.
4. Ex religione erga Deum.
5. Ex gratitudine in Deum.
6. Ex speciali virtute Poenitentiae, seu justitiae in Deum partiali virtute, qua intendit peccator compensare divinam offensam per se ipsum.
7. Ex virtute honestatis in genere, seu quia inhonestum ac irrationale est peccare.
8. Ex justitia in Deum, qua non solum propria, sed et aliena possumus detestari peccata.
9. Ex charitate, seu amore amicitiae erga se; quia tot bonis spoliatur, tot malis afigitur peccator a divina justitia.
10. Ex speciali virtute cui opponitur peccatum, uti temperantia, humilitate, liberalitate, etc.

Nota. *Contradictorie* opponitur Poenitentiae speciali, non compensare per se ipsum divinam offensam: *contrarie* autem opponitur illi, subjective quidem, nolle eam exhibere compensationem; objective autem, permanentia offensae et eorum quae eidem connectuntur.

ARTICULUS III.

De Poenitentia externe peragenda.

THESIS XVI.

Tum in Veteri, tum in Novo Foedere, indixit Deus poenitentibus peccati confessionem.

106. I.^o pars. prob. I.^o Spiritus S. (1) docet: *Qui abscondit scelera sua non dirigetur* (Hebr. *non prosperabitur*); *qui autem confessus fuerit et reliquerit ea, misericordiam consequetur*. Item (2): *Non confundaris confiteri peccata tua*. In Levitico ritus praescribitur ad expianda peccata et confessio illorum jubetur (3): *Si peccaverit anima... agat Poenitentiam pro peccato...* Sic in Vulgata; verum in textu hebraico explicitè dicitur, qualis facienda poenitentia: *וְהִתְוַדָּה וְכִפְּרוּתוֹ וְהִתְוַדָּה וְכִפְּרוּתוֹ* *vehitoddah, et confitebitur de eo quod peccavit, et offeret de gregibus...* etc. Praeterea, ad expianda praevercationes totius populi, mandat Deus summo sacerdoti (4): *Posita utroque manu super caput ejus (cicimae), confiteatur omnes iniquitates filiorum Israel*. Item (5): *Vir, sive mulier, cum fecerint ex omnibus peccatis... confitebuntur peccatum suum*. Et universim praedicitur judaeis peccantibus, dispergendos inter gentes (6): *donec confiteantur iniquitates suas*. Unde David confessus est peccatum suum coram Propheta, et hic ait (7): *Dominus quoque transtulit peccatum tuum*.

2.º Catholici interpretes id notarunt. A Lapide (8) ait: «Nota hic usum imo praeceptum confessionis.» Origenes, qui mire Scripturas callebat, judaeorum mores noscebat, universas fere Ecclesiae provincias ad Romam usque peragraverat, ita exponit textum (9): «Si peccaverit unum aliquid de istis, pronuntiet peccatum quod peccavit.» Deinde adjicit: «Si quid in occulto gerimus, si quid in sermone solo, vel etiam intra cogitationum secreta commisimus, cuncta necesse est publicari, cuncta proferre... Sic enim et alibi Propheta dicit: *Die tu iniquitates tuas prior, ut justificeris...* Quia si prior dixeris et sacrificium Poenitentiae obtuleris... et tradideris carnem tuam in interitum, ut spiritus sal-

(1) Proverb. XXVIII, 13.—(2) Eccli. IV, 31.—(3) V, 1-5.—(4) Ibid. XVI, 21.—(5) Num. V, 6, 7.—(6) Levit. XXVI, 40.—(7) II Reg. XII, 13.—(8) In Numer. V, 7.—(9) Hom. 3, in Levit. V, 5.

»vus fiat in die Domini, dicitur et tibi; quia percepisti et tu in vita tua mala. nunc vero hic requiesce. Sed et David eodem spiritu loquitur in Psalmis (ps. XXXI) et dicit: *Iniquitatem meam notam feci, et peccatum meum non cooperui. Dixi: Pronuntiabo adversum me iniquitatem meam; et tu remisisti impietatem cordis mei.* »Vide ergo quia pronuntiare peccatum, remissionem peccati meretur. »Ante Foedus Novum fuisse confessionem necessariam docet Tertullianus (1): «Confessio satisfactionis consilium est, dissimulatio contumaciae... Is actus qui magis graeco vocabulo exprimitur et frequentatur, exomologesis est, qua delictum Domino nostrum confitemur, non quidem ut ignaro, sed quatenus satisfactio confessione disponitur, confessione Poenitentia nascitur, »Poenitentia Deus mitigatur... Peccator restituendo sibi institutam a Domino exomologesim sciens, praeteribit illam, quae Babylo-nium Regem in regna restituit...? Contra autem Aegyptius Imperator... revolutis fluctibus perit. Poenitentiam enim et ministerium ejus exomologesim abjecerat.» Cyprianus (2): «Ananias, Azarias, Misahel, quominus exomologesim Deo facerent nec inter flammam et incendia quiverunt... Humilitatem tenere et Domino satisfacere, nec inter ipsa gloriosa martyria destiterunt. Daniel quoque... in sacco et in cinere volutatur exomologesim faciens dolenter et dicens; Dominus Deus magnus... peccavimus, facinus admisimus... etc.» Et de Adam ait Augustinus (3): «Interrogatur Adam, non Deo nesciente ubi esset, sed cogente ad confessionem.»

107. 3.° Quod autem fuerat in lege praescriptum, opere quoque et traditione fuisse a judaeis retentum, aperte elucet ex S. Marco (4) testante, quod il, qui Joannis praedicatione ad Poenitentiam convertebantur, *Baptizabantur ab illo in Jordanis flumine, confitentes peccata sua.* Praeterea, plures ex celebrioribus Rabbinis obligationem confessionis apud judaeos traditione susceptam edocuerunt. Auctor *Mischnae*, libri antiquissimi et summae inter judaeos auctoritatis, testatur; sacerdotes ipsos, cum pro suo peccato offerebant juxta legem sacrificium, confessionem quoque delicti sui fecisse, licet explicitè iis Lex id non praescribat. Item Rabbi Naemanides, R. Maimonides, R. Abenezra testantur: «Cum Israelitae pro culpis, sive voluntariis, sive involuntariis, sacrificium offerunt, nisi claram et distinctam sui peccati exhibeant confessionem, nihil eis prodest sacrificium.» Et R. Abarbanel asserit: «In omni sacrificio pro peccato, necessum erat culpam admissam con-

(1) De *Poenit.* c. 11—(2) De *Lapsis*.—(3) De *Gen.* contra *Manich.* l. 2, c. 16.—(4) l. 5.

»fiteri.» In l. *Talmud.* Jerosolymitano (1) dicitur: «Traditione habetur, debere peccatores singillatim suas omnes confiteri culpas.» Haec sunt R. Judae, filii Battira, verba.» In dicto libro *Mischna* (2) refertur, eos qui propter crimen lapidabantur, adhortandos ante mortem ad peccati confessionem, ut in alia vita misericordiam assequantur. Id sane confirmari potest ex SS. Litter (3). *Ait Josue ad Acham: Fili mi, da gloriam Domino Deo Israel et confitere, atque indica mihi quid feceris, ne abscondas... etc.*

108. II. pars, quae fide constat, prob. 1.° Tridentinum decrevit (4): «Si quis negaverit, confessionem sacramentalem vel institutam, vel ad salutem necessariam esse jure divino... anath. sit.»

2.° Christus Ecclesiae suam tradidit in peccatores potestatem, ut remitteret vel non remitteret eorum peccata, ut ligaret vel solveret (5). Sed nequit hoc judicium prudenter et juste exerceri, nisi intercedat peccati confessio: ergo, *Min.* prob. Ut juste ac prudenter proferatur sententia, debet cognosci causa; ut congrua imponatur poena, debet gravitas dignosci delicti. Sed judicium hoc reconciliationis est sententia circa intima conscientiae peccata, et per illam est congrua poena imponenda (6): ergo intercedere debet peccati confessio, qua conscientia reveletur. Praeterea; S. Jacobus ait (7): *Si in peccatis sit, remittentur ei: confitemini ergo alterutrum peccata vestra.* Remissio igitur peccatorum est cum eorum confessione connexa et ab ea pendens: ergo necessario adhibenda. Et quidem fideles Poenitentiam egresse per delictorum confessionem refert S. Lucas (8).

109. 3.° Ex SS. Patribus hujus doctrinae testibus, vide supra (9) SS. Cyprianum et Pacianum; in priori autem parte hujus theos Originem et Tertullianum. S. Hieronymus (10): «Secunda post naufragium tabula est culpam humiliter confiteri.» Et Clemens, Alex. (11): «Scribit David: *Qui seminant in lacrymis, in exultatione metent;* de iis loquens, qui »confitentur in Poenitentia.» S. Irenaeus de aliquibus, haereticorum perfidia, seductis mulieribus dicit (12): «Post. conversae ad Ecclesiam, cum reliquo errore et hoc confessae sunt: de aliis autem ait: «Quaedam autem reverentes hoc ipsum, in silentio sensim se ipsas retrahunt, desperantes a vita Dei.» Augustinus etiam (13): «Avertit Deus faciem suam a peccatis confitentis et se ipsum accusantis... Insidiatur inimicus... seducit animas, et a me-

(1) Tract. *Tomab.*—(2) Tract. *Sanedr.*—(3) Jos. VII, 19.—(4) Sess. XIV, can. 6.—(5) Supra, Th. III.—(6) Supra, Th. XIII.—(7) V. 15, 16.—(8) Act. XIX, 18.—(9) Th. III.—(10) Ep. 84 ad *Pammac.*—(11) *Siram.* l. 2, n. 166.—(12) L. 1, c. 6 et 13.—(13) Serm. 22, apud *Migne.*

»dicina confessionis avertit.» Vide et Athanasium supra (1). S. Chrysostomus (2): «Dedit medicamentum Poenitentiae, »quod sufficit ad delenda omnia peccata nostra si modo viderimus »ejusmodi sit medicamentum, et quomodo id sit applicandum. »Cujusmodi ergo est medicamentum Poenitentiae, et quomodo con- »ficitur? Primum ex suorum peccatorum condemnatione et ex con- »fessione.» Id deinde confirmat variis Vet. Test. testimoniis.

110. Obj. 1.º Per contritionem charitate perfectam statim remittuntur peccata: ergo confessio peccatorum non est necessaria.

Resp. Dist. *ant.* Si voto saltem velit peccator ea complere quae a Deo praescribuntur, puta, debitis poenis satisfacere pro peccatis, eaque confiteri; conc. Si haec vellet excludere; nego *antecedens*, vel potius suppositum; scilicet talem poenitere contritione perfecta.

Obj. 2.º Plures Patres loquuntur passim de confessione Deo faciendi, juxta Davidem: *Confitebor injustitiam meam Domino.* Sed qui corde detestatur peccatum et dolet, confitetur Deo illud: ergo sola sufficit contritio.

Resp. Dist. *maj.* Quatenus confessio quae fit Deo ministris ad Deum terminatur; conc. Ita ut excludantur a confessione, quae Deo fit, ministri ipsius; nego. Licet enim aliquando non loquantur Patres explicite nisi de confessione Deo peracta, satis explicant quid sentiant, dum passim hortantur ad vincendum pudorem merito humilitatis, spe remissionis et memoria communis fragilitatis, cui ipse subjacet Dei minister, juxta illud Apostoli (3): *Qui condoleere possit vobis, qui ignorant et errant; quoniam et ipse circumdatus est infirmitate.*

111. Obj. 3.º Soli Deo faciendam confessionem docet Chrysostomus (4): «Non tibi dico, ut peccata tanquam pompam in »publicum proferas, neque ut apud alios te accuses, sed ut pareas »Prophetae dicenti: *Revela Domino viam tuam.* Apud Deum ea »confitere, apud Judicem confitere peccata tua.»

Resp. Dist. et explicio verba haec, aliaque ejusdem Patris similia. «Non dico, ut apud alios te accuses.» publice et indiscriminatim, ut praecedentia indicant; concedo. «Apud Deum confitere.» ministris Christi exclusis; subd. In ea confessione et Poenitentia quae continuo in hac vita agere debemus; conc. Ita ut numquam sit confessio nisi apud Deum solum agenda; nego.

Loqui Chrysostomum, de confessione et Poenitentia semper peragenda patet: «Eum qui agit Poenitentiam numquam oportet suum oblivisci peccatum, sed Deum quidem rogare ut ne ejus

(1) Th. IV. — (2) Ad Hebr. hom. IX. — (3) Hebr. V. 2. — (4) Hom. 31, in Ep. ad Hebr.

»meminerit, dum ipse semper meminit... Apud judicem confitere »peccata tua... Si assidue habeas in memoria non in eadem rursus »incides, ad bona facienda eris vehementior.»

Haec autem non excludere apud Christi ministros confessionem perspicuum est ex libro de Sacerdotio (1), ubi dicit: «Quae major haec potestas fuerit? Omne iudicium dedit Pater Filio: videoque ipsum omne ipsis traditum a Filio esse;» et in Homil. IX ad Hebraeos, enumerans omnia quibus perficitur Poenitentia, hoc etiam requiri dicitur: «Et se in Sacerdotes ut convenit gerere.» Praeterea, in Synodo ad Quercum adversus Chrysostomum coacta, accusationem hanc protulit Isacius episcopus: «Quod licentiam peccandi peccatoribus praeberet dicens: Si iterum peccasti, iterum »Poenitentiam age, et quoties peccaveris, veni ad me, ego te sanabo.» Non ergo putabat, sine ministerio sacerdotali periculi peccati remissionem. Unde, praeter eam, quae assidue, quae semper fieri debet apud Deum, confessionem, edocebat Chrysostomus aliam peculiarem (2): «Multa arte opus est, ut aegri sacerdotum remediis libenter se subjicere persuadeant... Multos recensere possem, in extrema mala deductos, quod ab eis poena peccatis per »exposceretur. Neque enim temere ad peccatorum modum oportet et »poenam adhibere: sed peccantium propositum explorandum est... »ne dum lapsus emendare studeas, majorem ruinam pares... Quo- »circa multa opus est pastori prudentia, ac sexcentis oculis, ut un- »dique animae statum circumspiciat.» Haec clara sunt nec opus habent commentario.

112. Obj. 4.º Aliqui antiqui theologi docet, liberam esse peccatorum confessionem; ergo nequit obligare de jure divino, sed solum ecclesiastico.

Resp. Nego consequ.; nam et in aliis fidei articulis errarunt nonnulli theologi, cum explicite non erant definiti.

Obj. 5.º Nectarius, Costantinop. episc., abrogavit peccatorum confessionem; et abrogationem ratam habuit ac retinuit S. Chrysostomus: ergo non est nisi de jure ecclesiastico.

Resp. Nego assertum. Non enim confessionem sacramentalem, sed munus Poenitentiarum, ad quem accedere tenebantur peccatores ut Poenitentiam publicam susciperent, abrogavit Nectarius. Hinc possunt plures S. Chrysostomi intelligi sententiae, quibus, proposita facilitate confessionis, ad Poenitentiam hortabatur. Cum enim secreto fieret confessio, nihilque innotesceret populo, soli Deo tunc confiteri peccata dicebat Sanctus.

113. Obj. 6.º Verba Christi: *Quorum remisistis... quorum reti-*

(1) L. 3, c. 5. — (2) De Sacerd. l. 2, c. 3.

meritis... solum suadent, debere peccata confiteri, si quis velit absolvi a ministro Christi. Ergo necessitas confessionis, si ex Evangelio deducatur, est conditionata, non generalis et absoluta. *Ant. prob.* Christus D. non dixit: «Eorum tantum remittuntur peccata, quae vos remisistis;» sed ait: *Quorum remisistis, remittuntur; quorum retinueritis, retinentur.* Atqui eorum peccata, qui non subiciuntur per confessionem Christi ministris, nec remittuntur ab eis, nec retinentur; ergo verba Christi, etc.

Resp. *Nego antec.* Deinde ad probationem, dist. Christus D. non dixit.... etc., ad verbum; conc. Ad obvium sensum non dixit; nego maj. et similiter, negata *min.* nego conseq.

Ejusmodi haeretica potestatis clavium interpretatio non ex uno tantum capite absurdissima est. Si quis claves haberet domus ad januam claudendam iis tantum qui ad eum accederent et subicerentur; ceteros autem omnes impedire non posset quominus ingrederentur; quis eam potestatem, potestatem clavium appellaret? Numquid ea de causa constituuntur claves, ut, omnibus patente janua, illi tantum excludi valeant, qui humiliter habentem claves inquisierint?

Praeterea, fingunt haeretici, *retinere peccata* significare quemdam ministri Christi positivum actum, quo plus impediatur et ligetur peccator, ne ei peccata remittantur, et coelorum regnum aperiatur. Atqui non ita est; non enim venit in mundum Christus laqueos peccatoribus immittere, sed potius dissolvere, ut salutem assequantur: *Venit quaerere et salvare quod perierat.* Hoc ergo et suis ministris commisit Christus, ut reconciliarent peccatores (1), non ut novis illos vinculis illigarent, Et quidem, non alio opus est vinculo, nec dari strictius potest, si adsit peccatum, ut quis ligatus, retentus, atque impeditus ab ingressu coelorum existat.

Sensus igitur verborum Christi, et potestas Apostolis tradita sic intelligi debet: «Quorum remisistis peccata remittuntur eis; quorum non remisistis peccata, eis retenta sunt.» Inde acriter novatianos astringebat Ambrosius, quod omnes ligarent, dum solverent neminem: «Ecclesia in utroque servat obedientiam, ut peccatum et alliget et relaxet. Haeresis in altero immitis, in altero inobediens, vult ligare quod non resolvat; non vult solvere, quod ligavit; in quo se sua damnat sententia... Qui solvendi jus non habet, nec ligandi habet. Sicut enim secundum Dominicum sententiam, qui ligandi jus habet, et solvendi habet; ita istorum adsertio se ipsam strangulat: ut qui solvendi sibi jus negant, negare debeant et ligandi. Quomodo igitur potest alterum licere, alterum

(1) II Cor. V, 18.

non licere?» Nullo igitur opus est actu positivo ad ligandum, sed sat est officium absolventi erga peccatorem minime exercere: «Vult ligare quod non resolvat; non vult solvere, quod ligavit.» Et quidem, ut ait Ambrosius (1): «Vult Dominus plurimum posse discipulos suos, vult a servulis suis ea fieri in nomine suo, quae faciebat ipse positus in terris.» Quemadmodum ergo Pater omnia *judicium dedit Filio*, et non nisi per Jesum Christum haberi potest remissio; ita non nisi per Ecclesiam. Unde duplici potest modo ligari peccator. Primo, quia ipse ad claves non accedit ut solvatur; ideo ait iterum Ambrosius (2): «Haec Ecclesia confitetur vulnera sua, haec curari cupit. Et tu, Domine, omnes cupis sanare, sed non omnes curari volunt.» Secundo, quia licet velit sanari et absolvi, non tamen, ut oportet, se disponit (3): «Si quis igitur occulta crimina habens, propter Christum tamen studiose Poenitentiam egerit, quomodo ista [praemia] recipit, si ei communicatio non refunditur? Volo, veniam reus speret, petat ea lacrymis... et cum secundo et tertio fuerit dilata ejus communicatio, credat remissus se supplicasse, fletus angeat... etc.»

Obj. 7.º Christus D. dedit etiam Apostolis potestatem remittendi et retinendi venialia peccata. Atqui non inde sequitur obligatio ea subijcendi clavibus Ecclesiae per confessionem; ergo neque mortalia subijcenda sunt.

Resp. *Dist. maj.* Dedit absolute et directe; nego. Dedit eam potestatem conditionate et indirecte; conc. *maj.* Etenim per se et directe data fuit Ecclesiae potestas clavium, ut januam posset aperire regni coelorum, vel clausam retinere; ideoque propter mortalia remittenda, vel retinenda; venialia enim, cum gratiae non extinguant vitam quae jus praebet ad gloriam, in ipsa vita gratiae sanandi retinent virtutem. Tamen ex potestate remittendi mortalia consequitur quod et venialia possint claves remittere; tum quia facilior est horum condonatio, tum quia accidit esse venialia simul cum mortalibus, id est, sine vita gratiae, et tunc nequeunt nisi per claves Ecclesiae remitti.

Ex his inferes, quod neque natura potestatis clavium sit intelligenda secundum venialium naturam ac remissionem; cum non sint illius proprium objectum; neque modus remissionis eorum definiendus sit juxta naturam et efficaciam potestatis clavium; cum haec per se ad venialia non fuerit ordinata.

(1) Ibid. c. 8. — (2) Ibid. c. 8, n. 36, 37. — (3) De Poenit. c. 16, n. 90.

SCHOLION.

114. Ex argumentis pro II.^a parte productis patet. confessionem peccatorum obligare ex jure divino in Novo testamento: in Antiquo autem, licet id quoque probabilis censeamus, non tamen id Ecclesia declaravit, neque rem extra omne dubium positam putamus. Verumtamen propositae rationes hoc sane ostendunt, verae et sinceræ Poenitentiaæ esse confessionem peccatorum summe consentaneam.

THESIS XVII.

Potestatem clavium in remittendis poenitentium peccatis, debent Sacerdotes exercere tamquam iudices, et quidem sensibili modo.

115. **Nota.** Ad intelligendam et definiendam ex SS. Litteris poenitentium confessionem, assumitur tamquam fundamentum hæc, quam hic defendimus, thesis: ideo totis viribus eam subvertere conati sunt hæretici autores, ut validissimum argumentum ex Scripturis de promptum pro confessionis necessitate declinarent.

Thesis est de fide catholica.

I.^a pars prob. 1.º Tridentinum: «Dominus Noster J. C... »Sacerdotes sui ipsius vicarios reliquit, tamquam praesides et iudices... qui pro potestate clavium, remissionis, aut retentionis peccatorum sententiam pronuntiant» (1).

2.º Patet ex evangelicis verbis supra dictis (2): *Tibi dabo claves... Quorum remisistis peccata...* Ex quibus argumentamur. Debet Ecclesia exercere potestatem circa peccata, solvendo vel alligando, remittendo vel retinendo ea. Sed hoc importat auctoritatem iudicialiam: ergo. *Minor* patet: non enim aliter iudices omnes ex officio suo agunt.

3.º Patres Laodicensi Conc. can. 2. (an. 320) dixerunt: «His qui diversorum lapsus incurrun... pro qualitate peccati tempus Poenitentiaæ tribuendum est.» Sed edicere poenam juxta peccatum est iudicium exercere: ergo. Idem decrevit Carthagin. II. (an. 397). can. 31: «Ut poenitentibus secundum peccatorum differentiam... Poenitentiaæ tempora decernantur.» Synodi VI Oecum. Patres, can. 102, praescribunt: «Oportet autem eos, qui solvendi et ligandi potestatem a Deo accepere, peccati qualitatem con-

(1) Sess. XIV, c. 5, can. 9. - (2) Th. III.

siderare, et ejus qui peccavit promptum studium, et sic morbo convenienter afferre medicinam.»

116. 4.º S. Cyprianus (1) ait: «Poenitentia agatur justo tempore, inspecta vita illius qui agit Poenitentiam.» Mensuranda ergo et iudicanda poena juxta culpam. Sanctus etiam Hilarius (2): «Ad terrorem metus maximi, quo in praesens omnes continentur, immobile severitatis apostolicae iudicium praemisit; ut quos in terris ligaverint, vel solverint... hi, apostolicae sententiae conditione, in coelis quoque aut soluti sint, aut ligati.» Profert ergo Ecclesia sententiam, exercet iudicium, et quidem immobile, dum solvit aut ligat nodos peccatorum, ut loquitur (ibid.) S. Doctor Hilarius. Similiter Hieronymus (3): «Alligat vel solvit Episcopus et Praesbyter... pro officio suo; cum peccatorum audierit varietates, scit qui ligandus vel solvendus.» Quo sane nihil clarus ad rem nostram. Gregorius I (4), exponens verba illa: *Quorum remisistis...* ait: «Videndum est, quae culpa, aut quae Poenitentia sit sequuta post culpam... Tunc enim vera est absolutio praesidentis, cum aeterni arbitrium sequitur iudicis. Vide supra (Th. praec.) alias Patrum sententias, praesertim Chrysostomi in Resp. ad 3.^m Obj. ante Obj. 4.º

5.º Optimum e ratione argumentum sumes ex D. Thoma (5). Peccatorum remissio fieri cum recompensatione divinae offensae debet, secundum arbitrium Dei et voluntatem offensantis: illud exigitur a Poenitentia quatenus est actus iustitiae; hoc vero, quatenus est reconciliativa. Atqui ad utrumque oportet formam et aequitatem iudicii adhibere: ergo.

117. Obj. 1.º cum protestantibus. Peccatorum absolutio est Dei beneficium, et Sacerdotum ministerium. Sed minister iudicare non debet in exequendis domini beneficiis: ergo peccata non sunt ad formam iudicii remittenda.

Resp. Dist. *min.* Si minister fuerit merus executor, non debet iudicare; conc. vel permitto. Si tanquam prudens provisor constituitur et administrator; nego. Jam vero ex rationibus traditis evidens factum est, officium sui ministerii non posse Sacerdotes exercere sine magna discretionem et forma iudicii.

Obj. 2.º Calvinus. Non alia nunc existit peccatorum remissio, quam semper fuit. Sed prius nullus ad formam iudicii debebat ligare peccata vel solvere; nam apertum est verbum Dei: Quotiescumque ingemuerit peccator, iniquitatum ejus non recordabor amplius (6): ergo.

(1) Ep. 13, l. 3. - (2) In Matth. c. 18. - (3) In Matth. c. XVI. - (4) Hom. 26 in Evang. - (5) Q. 99, ar. 2. - (6) Ezq. XVIII, 21, 22

Resp. Nego *maj.* et suppositum. Supponit haereticus nihil recens posse Deum statuere: quo concesso, arguere quoque posset, Baptismum non esse necessarium, quia non semper extitit; vel circumcissione non fuisse iudeos obligatos, quia lex illa prius non vige-
bat: et ita alia sine numero absurda. Ubique quotiescumque inge-
merit peccator iniquitas ejus dimittitur; verum non gemitu inani et fallaci, sed vero et efficaci, parato ad praescriptam a Deo satisfactionem exhibendam.

118. II.° pars prob. quae ad fidem pertinet catholicam.

1.° Tridentinum (1) docet fideles, qui se crimine aliquo contaminaverint. «Christus Dominus ante hoc tribunal (potestatis clavium), tamquam reos sisti voluit: ut per Sacerdotum sententiam... possent liberari.» Item declarat (2): «Nec is esset nisi salutis suae negligentissimus, qui Sacerdotem joco se absolventem cognosceret, et non alium serio agentem sedulo requireret.» Atqui fieri haec non possunt, nisi exteriori ac sensibili modo exerceatur clavium potestas: ergo.

2.° Judicialis potestatis usus exposcit rei cognitionem, et causae propter quam sit damnandus vel absolvendus, et prolationem sententiae. Sed nisi sensibili modo fiat iudicium, nequit Ecclesia reum cognoscere, nec causam, neque ferre sententiam: ergo.

119. 3.° In exercitio potestatis clavium circa peccata, oportet ut peccator dignoscat, utrum remittantur peccata, vel retineantur, et quae eidem imponantur poenae ac medicinae. Sed nisi sensibili modo feratur sententia, nequit reus quicquam ejusmodi cognoscere: ergo.

4.° Non potest Ecclesia remittere peccata nisi rite poenitentibus, neque retinere nisi indispositis. Sed hoc discernere non poterit, nisi cum peccatoribus sensibilibus agat: ergo. *Maj.* ex priori parte theses satis elucet.

ARTICULUS IV.

De Poenitentia quatenus sacramentum est.

THESIS XVIII.

Poenitentia, prout in Ecclesia catholica agitur, scilicet, ritus ille sensibilis, quo Sacerdotes peccata poenitentibus remittunt, est vere et proprie sacramentum.

(1) Sess. XIV, cap. II. — (2) *Ibid.*, c. 6.

120. Propositio est certae fidei catholicae adversus fere omnes protestantes; tamen in Confessione Augustana illam professi sunt, et nunc aliqui tenent lutherani et ritualistae angli.

Prob. 1.° Tridentinum (1) definit: «Si quis dixerit, in Ecclesia catholica Poenitentiam non esse vere et proprie sacramentum... anath. sit.» Et deinde: «Si quis dixerit, verba illa Salvatoris *accipite Spiritum Sanctum; quorum remisistis...* etc., non esse intelligenda de potestate remittendi et retinendi peccata in »sacramento Poenitentiae... anath. sit.» Eandem tradiderat doctrinam Clemens IV (2), Lucius III (3), Innocentius III (4), etc.

2.° Hieronymus (5): «Quod facit Baptisma, hoc facit et Poenitentia.» Atqui nisi foret Poenitentia sacramentum, non ejusdem esset virtutis. S. Ambrosius (6) parem esse docet rationem mysterii (sacramenti) in Poenitentia ac in Baptismo: «In Baptismo utique remissio peccatorum omnium est; quid interest utrum per »Poenitentiam, an per lavacrum hoc jus sibi datum sacerdotes vindicent? Unum in utroque mysterium est.» Similiter S. Pacianus: «Sed poenitenti, iniques, peccata dimittis; cum tantum in »Baptismate tibi liceat relaxare peccata... Quod ego facio, id non »meo jure, sed Domini Dei sumus adiutores... Quare sive baptizamus, sive ad Poenitentiam cogimus, seu veniam relaxamus, »Christo id auctore, tractamus (7).»

121. 3.° Ratio theologica ex superius statutis in promptu est, quam sic D. Thomas proponit (8). «Manifestum est quod in »Poenitentia ita res gesta fit, quod aliquid sanctum significetur »[practice] tam ex parte peccatoris poenitentis, quam ex parte Sacerdotis absolventis: nam peccator poenitens per ea quae facit et »dicit (confessionem nempe, dolorem et propositum), ostendit cor »suum a peccato recessisse; similiter etiam Sacerdos per ea quae »agit et dicit circa poenitentem, significat opus Dei remittentis »peccata [per gratiam sanctificantem.] Unde manifestum est, quod »Poenitentia, quae in Ecclesia agitur, est sacramentum.»

122. Obj. 1.° Augustinus (9) de Nov. Leg. sacramentis ait: «Alia sunt instituta virtute majora, utilitate meliora, actu facilio-
ra, numero pauciora...» Atqui Poenitentia cum peccatorum confessione non est facilius quam antiqua illa quae cum sacrificiis agebatur: ergo haec Nov. Leg. Poenitentia non est sacramentum.

Res. Nego *min.* 1.° Quia antiqua Poenitentia perfectam postula-

(1) Sess. XIV, can. 1 et 3. — (2) In *Profess. fidei.* — (3) Contra Albigen. — (4) In *profess. fidei.* pro Waldens. — (5) In *Ose.* XII, 13. — (6) De *Poenit.* l. 1, c. 8, n. 36. — (7) *Ep. ad Sympr.* — (8) P. 3, q. 84, a. 1. — (9) Contra *Faust.* l. 19, c. 13.

bat contritionem, et nostra minime. 2.º Quia tunc etiam probabilius tenebantur peccatores, simul cum oblatione sacrificii peccata confiteri, uti supra probavimus (1).

Obj. 2.º Ait quoque Augustinus (2): «Accedit verbum ad elementum, et fit sacramentum etiam ipsum, tamquam visibile verbum.» Atqui in Poenitentia nullum est elementum, ergo neque ipsa fieri potest sacramentum.

Resp. Dist. *maj.* Elementum fit sacramentum in Baptismate; conc. Nam de Baptismo agit Augustinus. In omnibus sacramentis requiritur elementum, id est, aequivalenter, quatenus opus est signo sensibili; concedo. Elementum proprium et materiale; nego.

123. Obj. 3.º Sacerdos peccata non absolvit contentibus, sed solum declarat eos esse vel non esse absolutos; uti docent aliqui antiqui cum Magistro Sent.; ergo ritus confessionis et absolutionis non est verum sacramentum. *Antec.* probatur ex Hieronymo (3): «Quomodo ibi (in Vet. Lege) Sacerdos mundum vel immundum facti (leprosum); sic et hic (in Nova Lege) alligat vel solvit Episcopus et Presbyter.»

Resp. Nego *antec.* a Concilio Trid. expresse damnatum (4). Ad Hieronymi autem verba, dico: comparare quidem iudicium de lepra in antiquo Foedere, cum remissione peccatorum in Ecclesia; non tamen docet, quoad omnia stare similitudinem: verum in eo assimilari; quod sicut de leproso iudicare debebant sacerdotes juxta ejusdem statum, ita nunc absolvere vel ligare debeant peccatorem juxta ejusdem dispositionem. «Sic et hic alligat vel solvit Episcopus et Presbyter, non eos qui insontes sunt vel noxii; sed pro officio suo, quum peccatorum audierit varietates, a se qui ligandus sit, quive solvendus.»

Inst. Ait Hieronymus (ibid), quod «Apud Deum non Sacerdotum sententia, sed reorum vita quaeratur: ergo non pendet a Sacerdotis sententia effectus Poenitentiae.»

Resp. Nego *conseq.* et explicanda verba Hieronymi, quae ex contextu intelliguntur. Exponens illud; *Tibi dabo claves regni coelorum...* ait, Episcopos aliquos et Presbyteros id non intelligere, et ideo «vel damnent innocentes, vel solvere se noxios arbitrentur.» Unde patet, sic illos virtutem clavium ignorasse, ut sola sua auctoritate et sententia arbitrentur, posse damnari innocentes, vel solvi noxios: quod quidem absoum est ac iniquum, et omnino alienum a Dei scopo in ea clavium potestate instituta. Non enim

(1) Thes. XVI.—(2) Tract. 80, in Joan.—(3) In Matth. XVI, 19.—(4) Sess. XIX, c. 6, can. 9.

ut supercilio ferrent sententias, sed ut reis apte dispositis darent vitam, instituit Deus claves regni coelorum. Haec Hieronymi mens.

THESIS XIX.

Partes sacramenti Poenitentiae sunt: materia quidem, seu quasi materia, actus poenitentis; forma autem, verba illa: «Ego te absolvo...» vel similia.

124. Nota. I. Duplex dicitur esse materia hujusce sacramenti, remota et proxima. Remota materia sunt peccata; nam circa illa versatur Poenitentia, quatenus sunt removenda et destruenda, ut dictum est supra (Thes. XII). Materia autem proxima sunt actus poenitentis, quibus ad remissionem peccati cooperari debet, videlicet, dolore ac detestatione, confessione et satisfactione, ut diximus (1) supra.

II. 1.^a pars sub eo sensu, *quasi materia*, est catholica doctrina; quod autem simpliciter sint materialis pars sacramenti, est communis doctrina adversus Scotum et aliquos alios theologos. II.^a pars est etiam catholica doctrina.

125. 1.^a pars prob. 1.º Tridentinum (2) docet: «Sunt autem quasi materia hujus sacramenti ipsius poenitentis actus, nempe, contritio, confessio et satisfactio.»

2.º Florentinum (3) ait: «Haec omnia sacramenta tribus perficiuntur, videlicet, rebus tamquam materia, verbis tamquam forma... quorum si aliquid desit non perficitur sacramentum.» Deinde pro singulis assignat partes materiales, et pro Poenitentia nihil aliud quam actus poenitentis praescribit.

3.º In sacramentis ea est pars materialis, seu quasi materia, quae significat sensibiliter effectum sacramenti, minus tamen perfecte ac principaliter, quam forma; ut supponimus ex tractatu de sacramentis in genere. Atqui actus poenitentis sunt pars Poenitentiae, ut patet ex praecedentibus thesibus; significant effectum sacramenti; et minus perfecte quam absolutio: ergo.

126. II.^a pars prob. 1.º Trident. (ibid): «Docet Sancta Synodus, sacramenti Poenitentiae formam, in qua praecipue ipsius vis sita est, in illis ministri verbis positam esse: Ego te absolvo, etc.»

2.º Florentinum (ibi): «Forma hujus sacramenti sunt ver-

(1) Thes. XII, XVI, XIII.—(2) Sess. XIV, c. 3.—(3) Decr. pro Arm.

»ba illa absolutionis, quae Sacerdos profert cum dicit: Ego te absolvo, etc.»

3.º Forma sacramenti sunt verba illa quae sunt ad illud necessaria, et complement significationem materiae. Atqui verba illa: Ego te absolvo, etc., sunt necessaria ad Sacramentum Poenitentiae (ex Thesi XVII, et perficiunt significationem actuum poenitentis: ergo.

THESIS XX.

Actus poenitentis ita sunt materia sacramenti Poenitentiae, et verba sic sunt ejusdem forma, ut sint partes essentielles.

127. *Nota.* Docet Scotus, integram sacramenti hujus essentialitatem esse in absolutione a peccatis; censet tamen actus poenitentis esse necessarios, vel tamquam dispositionem ad sacramentum, vel tamquam proprietatem consequentem, scilicet, satisfactionem: unde differt ab haereticis qui id quoque negant. E contra Scotus ait absolutionem non esse de essentia, sed solos actus poenitentis. Durandus, cum aliis, censet: confessionem cum absolutione esse totam essentialitatem sacramenti; reliqua autem, etsi necessaria, tamen inveniri extra essentialitatem.

128. *Prob.* nostra propositio quae est D. Thomae et communis. 1.º Actus poenitentis, dolor, confessio et satisfactio, necessario requiruntur tamquam materia; et verba absolutionis requiruntur tamquam forma. Atqui quod est necessarium ad aliquid, tamquam materia et forma, est pars essentialis: ergo: *Major* constat ex Florentino, in Decreto pro *Armenis*. *Minor* patet ex communi conceptu materiae et formae; quibus partes essentielles corporum significantur.

2.º Actus poenitentis sunt pars sacramenti tamquam materia ipsius; et verba absolutionis sunt ejusdem forma. Sed quod est pars rei ut materia, vel forma ipsius, est pars essentialis ejusdem: ergo. *Major* habetur in Tridentino (1). *Minor* ex dictis elucet.

3.º Tridentinum (2) dicit: «Docet Sancta Synodus, sacramenti Poenitentiae formam, in qua praecipue ipsius vis sita est... etc.» Jam vero sacramenta sunt essentialiter signa practica, seu causativa gratiae. Atqui hoc sacramentum est praecipue causativum per absolutionem; ergo haec est praecipue illi essentialis. Rursus: actus poenitentis sic sunt quasi materia, ut habeant etiam vim sacramentalem; aliter non diceret Concilium, habere absolu-

(1) Sess. XIV, c. 3.—(2) *Ibid.*

tionem praecipuam vim; ergo etiam actus sunt essentielles sacramento.

4.º Constitutum est a Christo hoc sacramentum ad formam actus judicialis (1). Sed in actu judiciali requiritur criminis accusatio, seu confessio: haec autem, ut ordinetur ad remissionem, debet esse dolorosa; dari debet absolutio, seu sententia; dari debet poenae impositio, seu satisfactio; ergo actus poenitentis et absolutio habentur essentielles in sacramento Poenitentiae.

Nota. Cum poenae impositae satisfactio consequatur tamquam effectus a judiciali sententia, integralis pars potius quam essentialis dicenda est.

129. *Obj.* 1.º Concilium Tridentinum ait actus poenitentis esse quasi materiam sacramenti, verum de absolutione dicit esse formam absolute: ergo illi non sunt essentielles sacramento, sed sola forma.

Resp. Nego *conseq.*, et explico *antecedens*. Dicuntur actus quasi materia, quasi non sint intrinsecum constitutum per formam determinandum; nego. Quia non sunt aliqua substantia materialis, unde nomen depromptum est; conc. *ant.* Ita explicat *Catechismus Tridentini*. Inde etiam patet, cur absolutio non dicta fuerit quasi forma: vera enim forma proprie dicta non definitur in aliqua materiali substantia; anima enim est vera hominis forma, gratia est forma justificationis, etc.

Obj. 2.º Florentinum (2) docet effici sacramenta rebus tamquam materia, verbis tamquam forma. Sed confessio non rebus constat, sed verbis; ergo in confessione habetur forma sacramenti.

Resp. Explico *maj.* Docet, constare rebus solum tamquam materia; nego. Efficci docet rebus, non autem exclusive; conc. Nempe, res semper habent in sacramentis munus materiae, cum indigeant determinari ad significandum. Jam vero confessionis verba se habent ut res, quia indigent determinari ad effectum significandum et causandum, per absolutionem; in qua praecipue existit vis sacramenti.

130. *Obj.* 3.º Sacramenta sunt signa sensibilia. Atqui contritio non est sensibilis, sed sola confessio cum absolutione: ergo.

Resp. *Dist. min.* Non est sensibilis immediate; conc. Mediate; nego *min.* Nam et in matrimonio consensus est essentialis, quatenus exterius manifestatur per verba.

Obj. 4.º Nequit compositum partem suscipere integram, cum non amplius existit. Ergo satisfactio nequit esse pars, etiam inte-

(1) Sess. XIV, c. 5.—(2) *Decret. pro Arm.*

gralis, Poenitentiae; vel dicendum, non servari ab Ecclesia ordinem debitum in absolvendo.

Resp. Dist. *Ant.* Compositum physicum; conc. Compositum morale; subd. Non potest integrari, cum non existit vel physice, vel moraliter; conc. Si existat saltem moraliter; nego. Cum enim actus judicialis sit ens morale, et successive existens, ejus moralis existentia protrahitur donec omnes ejus partes intrinsecae, sive essentialiales, sive integrales, completae fuerint. Unde patet etiam, non inferri esse satisfactionem praemittendam absolutioni, uti falso opinatus est Petrus de Osma. Cum enim peccatoris satisfactio nequeat esse condigna, prius est ei culpa cum poena aeterna remittenda, ut pro temporalibus valeat satisfacere poenis; jure igitur damnavit Alexander VIII illam Petri de Osma doctrinam.

131. *Corollaria.* I. Ex hac thesi et ex praecedenti errore intelliges protestantium a Tridentino damnatum (1), qui contendunt partes tantum esse Poenitentiae, fidem et terrorem conscientiae.

II. In hoc Sacramento inquirere etiam solent AA., quid sit *sacramentum tantum*, quid *res tantum*, quid vero *res ac sacramentum simul*. Aliis praetermissis opinionibus, verior et communis cum D. Thoma (2), Suarez, Vazquez... etc., videtur: *sacramentum tantum* sunt actus externi poenitentis cum absolutione; *res tantum* est gratia sanctificans; *res et sacramentum simul* est interna subjecti poenitentia. Nam actus externi et absolutio significant tantum; gratia autem solum significatur: interna poenitentia significatur et significat.

(1) Sess. XIV, cap. 3, can. 4.—(2) 3 P. Q. 84, ar. 1 ad 3.

CAPUT III.

De natura Poenitentiae, quatenus est contritio et propositum ultra non peccandi.

ARTICULUS I.

De contritione.

THESIS XXI.

Extra sacramentum debet contritio poenitentis procedere ex charitate ut remittantur peccata.

132. *Nota.* I.^o Contritio, in genere sumpta, est detestatio ac dolor de admissio peccato. Ita quidem docet Tridentinum: «Contritio est animi dolor et detestatio de peccato commisso cum proposito non peccandi de cetero (1).» Aliqui AA. dicunt, in detestatione peccati solum esse essentiam contritionis, proprietatem autem necessariam ejusdem esse dolorem; ita Suarez, Navarrus, etc. Alii, ut Coninch, etc., ajunt; praecipue et formaliter contritionem esse dolorem, licet essentialiter exigat etiam detestationem. Lugo autem cum aliis, docet; directe et aequo primo utrumque actum contineri in contritione.

II.º Contritionem duplicem distinguit Tridentinum, perfectam et imperfectam, quatenus oritur ex amore perfecto vel imperfecto: omnis enim detestatio ac odium in alicujus boni amore fundatur. Amor autem simpliciter perfectus est amor Dei propter se ipsum; est enim dignus quod super omnia ametur et quidem propter suam ipsius bonitatem. Ad rem D. Thomas (2): «Est autem amor quidam perfectus, quo aliquis secundum se amatur; utpote cui aliquis vult bonum, sicut homo amat amicum. Amor vero imperfectus est, quo quis amat aliquid non secun-

(1) Sess. XIV, c. 4.—(2) 2, 2, q. 17, a. 8.